

Долазак Делеза и оних који ће после њега тек доћи означава крај периода у којем су доминирали домаћи капиталисти класе „не питај ме за први милион”

Делта холдинг и њен власник Мирослав Мишковић (сада изгледа неспорни, где нестане Милка Форцан?) продали су свој драгуљ у круни – Делта Макси. Мало ко је био изненађен том трансакцијом, чак ни постигнутом јединичном ценом, мада је изненађење то што је продат целокупни капитал предузећа.

Зашто је дошло до ове капиталне трансакције? Верујем да основни разлог лежи у неодрживости пословног модела не само Максија, већ целе групације Делта–Мишковић. Не бих о свим разлозима неодрживости, али кључни проблем је настао финансирањем инвестиција задуживањем, уз низак принос многих од тих инвестиција и ефективно растуће обавезе према повериоцима, пре свега банкама. Неминовно је дошло време за озбиљно реструктурирање целе групације и за промену пословног модела, тако да верујем да је ово само први корак. Закључак: без обзира на то колико је неко моћан, нема праштања у свету бизниса и тржишта. Онај који чини (пословне) грешке сноси њихове последице. Једино држава може себи да приушти да до миле воље чини грешке и да онда последице тих грешака пребаца на неког другог, на пример на пореске обвезнике, садашње или будуће. Једино држава може да увећава своју потрошњу усмерену ка омиљеним деловима бирачког тела, да се сваким даном све више задужује и да се бави само козметичким променама организације извршне власти. Може јој се!

Да ли ће групација Делта–Мишковић сада, као што неки најављују, бити највећи инвеститор са силном готовином од ове капиталне трансакције? Мало је вероватно. Велики део овог прилива вероватно ће отићи на сервисирање и консолидовање поприличног дуга који групација има према банкама, чији су се услови сервисирања озбиљно погоршали. Може се очекивати некакав аранжман превремене отплате дуга, којим ће бити обухваћени сви повериоци и највећи пословни пројекти групације – вероватно да су најкритичнији они у области некретнина. Врло вероватно да је одлука да се прода целокупан капитал Максија била условљена и потребом за све већим једнократним приливом што пре, уместо малим, али сигурним и растућим приносом од дивиденди на преосталих 50 одсто власништва компаније под управом неког другог. Дакле, великих инвестиција тешко да ће бити. Дошла је фаза консолидације групације и плаћања (не само финансијских) дугова.

Какве ће бити последице ове капиталне трансакције? У самој трговини је оправдано претпоставити да ће добављачи бити плаћени, да ће се, независно од цена, побољшати услови њихове исплате и регуларност на том плану, али може се очекивати да ће бити поштрени критеријуми за пословну сарадњу, захтевани квалитет робе и рокови испоруке. Долази светски капитализам, капитализам великих корпорација у којима постоји писана процедура за све: за куповину, за плаћање, за запошљавање, за отпуштање, за кување кафе... И она се на јединствен начин примењује у свим земљама света у којима та компанија послује. На питање новинара, директор (не власник) купца Максија одговорио је: „у нашим документима записано је”. Дакле, не: „Ја мислим, Ја сматрам, Ја ћу да урадим, Ја обећавам!”. И зато није ни битно како се он зове и да ли ће сутра да буде на месту на којем је сада. Капитализам великих корпорација је бескрајно досадан, препун процедура, докумената, правилника и упутстава, која нису мртво слово на папиру, него се примењују 24 часа дневно, седам дана у недељи. А људима у Србији доноси нешто што им деценијама недостаје – извесност.

И још нешто. Долазак светских корпорација означава ограничен и уравнотежен утицај на економске политике државе. Наравно да се и те компаније труде да побољшају услове свог пословања и да су спремне да се у том смислу ангажују, међутим, постоје јасне границе које се не прелазе.

Коначно, полако ће са наше сцене нестати тзв. естрадни бизнисмени (Мишковић, додуше, никада није спадао у ту групу), попут ударне тројке Костић–Грујић–Спасојевић. Не можете новине да отворите, а да у њима нема нека њихова изјава. Не о томе чиме се они баве и шта су им пословни планови (уколико их уопште имају), него о томе шта влада треба да ради и какву политику треба да води. Шта, држава, не они, треба да прода, а шта да купи? Долазак Делеза и оних који ће после њега тек да дођу означава крај једне епохе, у којој су доминирали домаћи капиталисти класе „не питај ме за први милион” и сами оперативно водили своје послове, по систему снађи се како год можеш, знаш и умеш. Долази епоха корпоративног капитализма, раздвојености власништва и управљања и, бар у почетку, странаца као менаџера.

Danke Mischkowitsch!

председник ЦЛДС-а, професор Правног факултета БУ

(Политика)

